

Тищенко С.І.

УДК 338

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ І ПРОЦЕСІВ УПОРЯДКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Згідно зі статтею 12 Закону України “Про інформацію” інформаційна діяльність – це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави [1]. У будь-якій державі зазначена діяльність спрямовується відповідною державною політикою. Під державною інформаційною політикою мається на увазі регулююча діяльність державних органів, спрямована на розвиток інформаційної сфери суспільства, що охоплює всю сукупність відносин, пов’язаних із збиранням, зберіганням, використанням і поширенням інформації у всіх її видах та секторах застосування: наукової, науково-технічної, науково-освітньої, виробничої, ділової, розважальної і т. п. До головних напрямів в упорядкуванні інформаційних відносин відноситься інформаційна діяльність державних органів, яка має управлінський, регулюючий зміст, що визначається адміністративним правом. Ця діяльність спрямована на забезпечення прав та інтересів різних суб’єктів в Україні та взаємовигідного співробітництва України з іншими державами.

Теоретичним та практичним аспектам дослідження системи управління економічною інформацією та плануванню розвитку підприємств присвячено низку робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: А. Балабанов, Ф. Беа, І. Бланк, Ф. Бугинець, О. Вакульчик, А. Воронкова, В. Грабауров, А. Калина, Г. Кірейцев, В. Ковальов, В. Крамаренко, М. Коробов, Кяран Уолш, Л. Лахтіонова, Т. Морозова, С. Москвін, Г. Савицька, А. Соснін, Г. Тарасюк, А. Шеремет та ін. В цих працях розглядаються ключові аспекти управління інформаційними системами, що використовуються для планування подальшого розвитку підприємств.

Метою даного дослідження є дослідження закономірностей і процесів упорядкування діяльності інформаційних систем.

Аналіз наукових досліджень і публікацій дає можливість сформулювати основні напрями інформаційної діяльності підприємства:

- забезпечення інформаційних прав людини і основоположних свобод;
- забезпечення балансу інформаційних прав людини, суспільства і держави;
- створення, збереження, використання і поширення інформаційних ресурсів економічного, екологічного, фінансового, інформаційного й іншого призначення;
- охорона та захист інформаційних ресурсів і інформаційних послуг;
- підтримка інформаційної безпеки;
- експертиза проектів інформаційних систем і мереж;
- освітня робота, підготовка і підвищення кваліфікації кадрів.

Політика інформатизації є складовою державної інформаційної політики. Згідно із Законом України “Про Національну програму інформатизації” інформатизація – це сукупність взаємозалежних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів і інформаційних технологій, розроблених на базі застосування сучасної обчислювальної і комунікаційної техніки [2]. Згідно із Законом України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” державна політика інформатизації розглядається як складова частина соціально-економічної політики держави в цілому і спрямована на раціональне використання промислового і науково-технічного потенціалу, матеріально-технічних і фінансових ресурсів для створення сучасної інформаційної інфраструктури в інтересах вирішення комплексу поточних і перспективних задач розвитку України як незалежної демократичної держави з ринковою економікою [3]. Державна політика інформатизації передбачає нормативно-правове упорядкування інформаційних відносин щодо діяльності осіб, суспільства і держави у будь-якій галузі господарства стосовно формування та використання ринку інформаційних ресурсів,

інформаційних продуктів та інформаційних послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій та мереж. Упорядкування відносин здійснюється шляхом реалізації таких функцій:

- юридичного закріплення відносин, встановлення норм і правил діяльності у сфері інформатизації;
- розробки концептуальних основ і механізмів реалізації державної політики інформатизації;
- перманентного формування і виконання програм і проектів Національної програми інформатизації;
- державної координації діяльності центральних, місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, організацій і підприємств у сфері інформатизації;
- державної експертизи проектів інформаційних систем органів державної влади і місцевого самоврядування і контролю сумісності їх використання в інформаційному просторі України;
- стандартизації систем і засобів інформатизації;
- сертифікації засобів технічного захисту у сфері інформатизації;
- ліцензування окремих видів підприємницької діяльності у сфері інформатизації;
- розробки і реалізації взаємовигідного міжнародного співробітництва у сфері інформатизації;
- підтримки інформаційної безпеки і суверенітету України.

До загальних організаційних принципів відносяться централізація і децентралізація, саморозвиток, самофінансування і самооплатність, державна підтримка через систему пільг, кредитів, прямого бюджетного фінансування. У зв'язку із становленням інформаційного суспільства, яке визначається розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та мереж, все більшої уваги потребують питання щодо наступних трьох аспектів.

По-перше, інформатизація передбачає сукупність дій та процесів для задоволення інформаційних потреб та забезпечення прав людини, а також інтересів суспільства і держави. Це стосується не тільки інформатизації, а й усієї інформаційної сфери держави.

По-друге, задоволення інформаційних потреб та забезпечення прав і інтересів у сфері інформатизації здійснюється за допомогою засобів і систем автоматизованої обробки та передачі даних та у межах чинного законодавства, що упорядковує відповідні відносини. Інформаційні відносини виявляються через діяльність та взаємодію прав і обов'язків різних суб'єктів, що вимагає їх правового упорядкування у нормативно-правових актах, зокрема щодо сфери інформатизації. Згідно зі статтею 14 Закону України "Про інформацію" основними видами діяльності є одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Проте перераховані види не враховують такі види інформаційної діяльності, як: створення, збирання, охорона, захист, знищення інформації та не мають узагальнюючого терміна щодо будь-яких дій (згідно з європейськими стандартами – це обробка даних).

По-третє, особливість засобів інформатизації полягає у тому, що їх застосування розмиває бар'єри між різними секторами інформаційного середовища та вносить неузгодженість в упорядкування відносин в інформаційній сфері. Виникає потреба у системності в упорядкуванні інформаційних відносин, і юридичною базою цього є єдині принципи та їх чітке визначення у словесній формі, що розуміється як "норма права", яка відповідає принципам права.

Власник інформаційного ресурсу має право визначати зміст послуг, що надаються за допомогою його ресурсів, а також установлювати розмір плати за такі послуги і порядок її внесення. Послуги у сфері інформатизації можуть бути платними, безоплатними і комбінованими.

Підтримка інформаційної безпеки – одна з найважливіших функцій держави. Система інформаційної безпеки є складовою частиною національної безпеки держави. Інформаційна безпека – це стан захищеності людини, суспільства і держави, за якого здійснюється охорона і захист інформаційних ресурсів, мінімізація шкоди від негативних інформаційних впливів, небажаних наслідків використання інформаційних продуктів і інформаційних технологій.

В усіх складових частинах системи інформаційних ресурсів підприємства повинні застосовуватися безпечні інформаційні технології, за допомогою яких обробляють дані. Ці технології обов'язково повинні мати відповідний атестат. Здійснення відповідних заходів щодо цілісності інформаційних продуктів покладають на адміністратора організації, що визначає систему доступу до ресурсів на основі нормативно-правових актів організації.

У сучасному суспільстві інформаційні ресурси, які є основою майже всіх управлінських, економічних та соціальних процесів, набувають домінуючого значення. Постає завдання практичного створення та впровадження реальних механізмів міждержавної координації і кооперації, комплексу заходів раціонального впровадження сучасних інформаційних технологій, систем та побудови на їх основі міждержавної взаємодії у світовому інформаційному просторі.

Разом з тим проблема побудови ефективної інформаційної системи планування потребує розробки та вдосконалення. Це обумовлено тим, що в Україні широкого застосування набула методика аналізу фінансового стану за допомогою узагальнених показників звітності. Відсутність межових значень для показників діяльності з урахуванням галузевих особливостей, різні механізми розрахунку та підхід до визначення фінансового стану на базі цих показників вимагає доопрацювання механізму збору інформації в місцях її виникнення.

Слід звернути увагу на економічну інформацію, що використовується менеджерами підприємства і повинна відображатися суттєво та повно, тобто містити всі дані про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, які можуть вплинути на ті рішення, що приймаються на її основі для подальшого розвитку діяльності. При розкритті інформації підприємство не повинно обмежуватися лише фактичними

відомостями, але має розглядати обґрунтовані прогнози щодо майбутніх результатів діяльності та фінансового стану. В розвитку національної економіки оцінка виконання, яке очікується відповідно до перспективних планів та програм, є важливим завданням аналізу. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності і, як наслідок, на кожному з етапів виникає та чи інша інформація.

Отже, для прийняття управлінського рішення треба знати планову, нормативну, технологічну, облікову, не облікову та аналітичну інформацію. В інформаційній системі підприємства це завдання виконують управлінський та фінансовий облік. При моделюванні інформаційної системи економічної інформації треба враховувати різні рівні управління.

До подальших напрямів дослідження відносимо необхідність наукового обґрунтування методики та практики планування господарської діяльності підприємства на основі створення нових інформаційних систем.

Джерела та література:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
2. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
3. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua